

УДК 61(007):378.147-616.1(477.82)

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕТОДОМ ІМІТАЦІЙНОЇ РОЛЬОВОЇ ГРИ «ГОСТРІ ЕКЗОГЕННІ ОТРУЄННЯ» У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УЧИЛИЩА

Гузун С. А.

Одеське обласне базове медучилище, Одеса, Україна

У статті представлений порівняльний аналіз ефективності активізації пізнавальної діяльності студентів Одеського обласного базового медичного училища методом імітаційної рольової гри «Гострі екзогенні отруєння» у порівнянні з традиційним викладом лекційного матеріалу при вивченні предмета «Анестезіологія і реаніматологія». В ході роботи було виявлено, що метод імітаційної рольової гри сприяє формуванню у студентів основних професійних компетенцій, стимулює їх інтелектуальний потенціал і мотивацію до вивчення дисципліни, що дозволяє підвищити ефективність навчання. Все це в кінцевому підсумку сприяє підвищенню якості підготовки медсестер в Одеському обласному базовому медичному училищі по предмету «Анестезіологія і реаніматологія».

Ключові слова: рольова гра, медична сестра, пізнавальна активність, активний метод навчання.

Гузун С. А. Активизация познавательной деятельности методом имитационной ролевой игры «Острые экзогенные отравления» у студентов медицинского училища / Одесское областное базовое медучилище, Одесса, Украина

В статье представлен сравнительный анализ эффективности активизации познавательной деятельности студентов Одесского областного базового медицинского училища методом имитационной ролевой игры «Острые экзогенные отравления» по сравнению с традиционным изложением лекционного материала при изучении предмета «Анестезиология и реаниматология». В ходе работы было выявлено, что метод имитационной ролевой игры способствует формированию у студентов основных профессиональных компетенций, стимулирует их интеллектуальный потенциал и мотивацию к изучению дисциплины, что позволяет повысить эффективность обучения. Все это в конечном итоге способствует повышению качества подготовки медсестер в Одесском областном базовом медицинском училище по предмету «Анестезиология и реаниматология».

Ключевые слова: ролевая игра, медицинская сестра, познавательная активность, активный метод обучения.

Guzun S. A. Activation of cognitive activity by simulation role-playing game "Acute exogenous poisoning" among students of medical colleges / Odessa Regional Basic Medical College, Odessa, Ukraine

The article presents a comparative analysis of the effectiveness of activization of informative activity of students of the Odessa Regional Basic Medical College by simulation role-playing game "acute exogenous poisoning" compared to the traditional statement of the lecture material in the study of the subject "Anesthesiology and Intensive Care." During the work it was found that the method of simulation role-playing games promotes the formation of the students' basic professional competences, stimulates their intellectual capacity and motivation to study subjects that can improve the efficiency of learning. All of this ultimately improves the quality of nurses' training at the Odessa Regional Basic Medical College on the subject "Anesthesiology and Intensive Care."

Key words: role play, nurse, cognitive activity, active learning method.

Вступ. Загальна постановка проблеми та її з'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Удосконалення організації та побудови навчального процесу студентів медичного училища по предмету «Анестезіологія і реаніматологія», пошук найбільш ефективних методів і форм навчання, як і раніше є актуальними. У процесі навчання використовуються спеціальні методи, що представляють особливу сукупність прийомів і підходів взаємодії викладача з навчальною групою. Всі методи навчання традиційно діляться на пасивні, активні та інтерактивні [1]. При пасивній взаємодії основною дійовою особою, авторитарно визначає і керує навчальним процесом, є викладач; студенти виступають в ролі «об'єктів» навчання (тобто пасивно слухають і дивляться). Найбільш поширеним видом такої взаємодії є навчальна лекція. Пасивна взаємодія має безумовні позитивні сторони, так як вона дозволяє досвідченому педагогу в обмежених часових рамках аудиторного заняття увияти запланований обсяг чітко структурованого навчального матеріалу. Однак вважається встановленим, що лише 50% почутого і побаченого сприймається учнями.

Активізація пізнавальної діяльності учнів була і залишається однією з вічних проблем педагогіки. Все більшого значення в житті студентів медичного училища набувають комунікативні професійні вміння, здатність до моделювання реальної ситуацій, придбання досвіду ведення діалогу, дискусій, залученню до творчої діяльності [2]. У той же час спостерігається зниження інтересу до навчання, інтелектуальна пасивність. Тому пояснюється особлива увага викладача до використання методів і прийомів, які вимагають активної розумової діяльності, за допомогою яких формуються вміння порівнювати, узагальнювати, бачити проблему, формувати гіпотезу, шукати методи рішення і коригувати отримані результати [3].

У роботах Т. С. Паніной і Л. Н. Вавілової [3] підкреслювалося, що інтерактивне навчання підвищує мотивацію і залученість учасників у вирішення обговорюваних проблем, це дає емоційний поштовх до подальшої пошукової активності учасників, спонукає їх до конкретних дій, процес навчання стає більш осмисленим, з'являється можливість мислити

неординарно. Ці автори так само вважають, що інтерактивна діяльність забезпечує не тільки приріст знань, умінь, навичок, способів діяльності і комунікації, а й розкриття нових можливостей учнів, є необхідною умовою для становлення та вдосконалення компетентностей через включення учасників освітнього процесу в осмислене переживання індивідуальної та колективної діяльності для накопичення досвіду, усвідомлення і прийняття цінностей [4].

В нашій країні успішна реалізація реформ у сфері охорони здоров'я можливо лише за умови забезпечення якісної практичної підготовки спеціалістів [5]. Основною метою викладання у медичних навчальних закладах є набуття студентами вмінь, які складаються з отриманих теоретичних знань та практичних навичок, відповідних вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики і освітньо-професійної програми підготовки фахівців.

Формами інтерактивної взаємодії можуть бути: діалог, дискусія, навчальна гра, кейс - методи, тренінги та ін. Дослідження вітчизняних і зарубіжних педагогів показують, що використання інтерактивних методів навчання дозволяє істотно поліпшити результат навчання за рахунок збільшення відсотка засвоєння навчального матеріалу [6]. Перед викладачами стоять завдання вивчати і впроваджувати в навчальну практику найбільш ефективні методики і технології, поєднувати традиційні і інноваційні методи в навчанні, творчо розвивати набутий практичний і теоретичний досвід викладання дисципліни [7].

Актуальність дослідження обумовлена теоретичними і практичними завданнями вдосконалення формування професійно-пізнавальної активності студентів медичного училища по предмету «Анестезіологія і реаніматологія». У зв'язку з цим на перший план висувається проблема формування професійно - теоретичного і практичного досвіду майбутньої медсестри. Тому ми і вирішили використати в активному професійному навчанні предмета «Анестезіологія і реаніматологія» – метод ділової гри. Особливість цього методу в імпровізованому розігруванні учасниками гри різних ролей у заданій проблемно-реанімаційній ситуації. Мета гри – забезпечення переходу від пізнавальної мотивації до професійної у зв'язку з появою потреби в знаннях і їх практичному використанні в умовах навчального процесу, що наближений до реальних умов лікувально-реанімаційних закладів. У грі використовуються прийоми, що зацікавлюють студентів, викликають бажання розв'язати проблеми під час гри [3; 8].

Формулювання мети статті та завдань – визначення теоретичних основ, розробка імітаційної рольової гри і порівняльна ефективність її ролі в активізації пізнавально-професійної діяльності студентів медичного училища в процесі вивчення теми «Гострі екзогенні отруєння» з предмету «Анестезіологія і реаніматологія».

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням здобутих результатів. Роль навчальної рольової гри у формуванні

професійних комунікативних умінь майбутніх медсестер полягає в тому, що її здійснення вимагає професійного спілкування, знання професійної термінології, сформованості практичних умінь. Навчальна імітаційна гра належить до інноваційної діяльності, оскільки спрямована на перетворення реальності, поглибленого вивчення явищ дійсності, «входження» в професійні ситуації. Така діяльність ґрунтується на відповідній технології, яку можна уніфікувати, засвоїти, удосконалити.

На підготовчому етапі формулювалася тема імітаційної рольової гри - «Гострі екзогенні отруєння» і основні питання виносяться на обговорення, спрямовані на поліпшення діагностики і надання невідкладної долікарської допомоги при критичних станах викладання предмета «Анестезіологія і реаніматологія», проводився контроль вихідного рівня знань.

На основному етапі робиться невеликий вступ про актуальність можливих наслідків аж до смертельних випадків при неправильній діагностиці або несвоєчасної і недостатньо повної наданої долікарської медичної допомоги хворому.

У групі (n = 30) студенти розподілялися на 3 підгрупи: 1, 2 і 3 - відповідно (n = 10) в кожній імітована реальна клінічна ситуація «пацієнт з гострим отруєнням барбітуратами, чадним газом і фосфоорганічeskими сполуками». Медсестра виявляла потерпілого, оцінюючи клінічні ознаки і показники моніторингу дихання і кровообігу - виставлявся діагноз, приймалися рішення про метод надання долікарської медичної допомоги, реалізація даного рішення, відпрацьовування основних практичних навичок, поведінки при виникненні позаштатної ситуації. Час проведення імітаційної гри: 45 хвилин.

Дискусія проводиться не в кінці проведення рольової гри, а після повідомлення рішень і проведення реанімаційних заходів кожною медичною бригадою. Варто вказати, що за умови розв'язання кожною ланкою своєї ситуації і подальшого її обговорення протягом заняття можна детально розглянути і змоделювати більш клінічних ситуацій і, таким чином, повно і доступно охопити навчальний матеріал з теми.

Для оцінки результативності запропонованої нами методики викладання ми порівняли результати підсумкового контролю знань і поточну успішність по темі «Гострі екзогенні отруєння» у учнів в 2015-2016 навчальному році - 2 група (n = 29), в якій процес аудиторних занять і самопідготовка за активної участі викладача закінчена традиційним лекційним обговоренням результатів спостережень і теоретичного матеріалу. Для коректності оцінки співвідношення проводили серед груп, у яких середній бал за контроль вихідного рівня знань і умінь достовірно не відрізнявся. Результати відображали у вхідних і підсумкових тестових завданнях, практичних навичок і оцінювали за п'ятибальною системою (табл.1).

Третій етап - підведення підсумків і висновків ділової гри, розробка рекомендацій. Викладач оцінює повноту розкриття теми, новизну

інформації, підкреслює значення результатів проведеної імітаційної рольової гри. Відповідає на можливі запитання, підводить підсумок і тестування. Заключне слово викладача.

Таблиця 1

Результати контролю знань на всіх етапах заняття по темі «Гострі екзогенні отруєння» з предмету «Анестезіологія і реаніматологія»

Етап експерименту	1 група (n = 30)			2 група- (n = 29)		
	Оцінка заняття					
Підготовчий етап (тестування) кількість студ. абс. (%)	задовільно	добре	відмінно	задовільно	добре	відмінно
		7 (23%)	16 (54%)	7 (23%)	5 (17%)	17 (59%)
Основний етап (опитування) кількість студ. абс. (%)	1 група (n = 6)			2 група (n = 5)		
	1 (17%)	4 (66%)	1 (17%)	1 (20%)	3 (60%)	1 (20%)
Заключний етап	1 група (n = 30)			2 група (n = 29)		
	5 (17%)	18 (56%)	7 (27%)	6 (21%)	16 (55%)	7 (24%)
Тестування, кількість студ. абс. (%)	5 (17%)	18 (56%)	7 (27%)	6 (21%)	16 (55%)	7 (24%)
Практичні навички кількість студ. абс. (%)	2 (7%)	10 (33%)	18 (60%)	5 (17%)	15 (52%)	9 (31%)

Аналізуючи дані тестування вихідного рівня знань на підготовчому етапі значущих відмінностей між досліджуваної (1 групою) та групою контролю (2 група) не спостерігалось. Під час опитування при проведенні основного етапу заняття так само засвоєння матеріалу студентами практично була однаковою. Незначне збільшення відзначається студентів з оцінкою «відмінно» при заключному тестуванні в досліджуваній групі. З огляду на важливість негайного і правильного виконання прийомів серцево-легеневої реанімації при життязагрожуючих станах [9], вже на теоретичних заняттях викладач особливу увагу приділяють необхідності і правильності зазначених реанімаційних прийомів. Тому, при виконанні практичних навичок під час проведення імітаційної рольової гри у цих студентів значно - на 33% збільшилася кількість оцінок «відмінно», в той час як в групі контролю - на 7%. І, що важливо, кількість студентів з оцінкою

«задовільно» в 1 групі знизилося на 10%, а у 2 - на 4%, що говорить про краще засвоєння матеріалу студентів з низькою успішністю.

Таблиця відображає результати освоєння практичних навичок студентами в процесі вивчення теми «Гострі екзогенні отруєння» з предмету «Анестезіологія реаніматологія». Використання методу імітаційної рольової гри дозволяє збільшити на 33% кількість студентів, які отримали оцінку «відмінно», і скоротити частку студентів, які отримали оцінку «задовільно», на 10%. Аналіз результатів показав, що студенти групи з інноваційної методикою викладання успішніше засвоювали навчальний матеріал.

Таким чином, метод імітаційної рольової гри дозволяє долати класичний «дефект» традиційного навчання, пов'язаний з «сухістю» і неемоційністю викладу матеріалу.

Дана методика навчання студентів, орієнтована на ситуаційне і групове навчання, дозволяє не тільки систематизувати знання, підвищити рівень засвоєння матеріалу та успішність студентів, а й ще оптимізує формування клінічного мислення, активність та швидкість у прийнятті правильних рішень у командній грі. При цьому на кожному етапі заняття важливий педагогічний контроль, який грає дуже важливу роль в управлінні навчальним процесом, виконуючи оціночну, коригуючу, навчальну та мотиваційну функції.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.

Інноваційні педагогічні технології як принцип педагогіки забезпечують умови розвитку особистості, здійснення її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку [10].

В цілому оцінюючи результат проведення імітаційної рольової гри в викладання дисципліни «Анестезіологія-реаніматологія», ми переконалися, що вона сприяє активізації пізнавально-професійної діяльності студентів шляхом імітації конкретної клінічної ситуації, дозволяючи поглибити теоретичні знання з дисципліни та удосконалюючи практичні навички. Крім того, метод імітаційної гри сприяє формуванню у студентів клінічного мислення шляхом аналізу клінічних і лабораторних даних обстеження, стимулює їх інтелектуальний потенціал і мотивацію до вивчення дисципліни. Використання даної методики створює умови як для освоєння студентами основних професійних компетенцій, так і для духовного і особистісного розвитку. Все це в кінцевому підсумку сприяє підвищенню ефективності навчання і якості підготовки медичних сестер в Одеському базовому медичному училищі по предмету «Анестезіологія і реаніматологія».

Література:

1. Горбунова А. И., *Методы и приёмы активизации мыслительной деятельности обучающихся.*: М.: Просвещение, 2011.-350с.
2. Панина Т. С., Вавилова Л. Н. *Современные способы активации обучения.* – М.: Изд. центр «Академия», 2008.

3. Совтус І. М. Розвиток творчої пізнавальної активності студентів на практичних заняттях з основ медсестринства / І. М. Совтус, Н. М. Корнісік // Наукові дослідження і їх практичне застосування. Сучасний стан і шляхи розвитку 2009: збірник наукових праць по матеріалам міжнародної науково-практичної конференції. Том 5. Педагогіка, психологія і соціологія. – Одеса: Черноморье, 2009. – С. 61-67.
4. Кудрявая Н. В. Педагогіка в медицине / Н. В. Кудрявая. - М.: Академія, 2006. — 247 с.
5. Івлєва А. Ділова гра / А. Івлєва // Навчально-методичний журнал “Освіта. Технікуми, коледжі”.—2011.—№ 70.— С.30.
6. Зайчикова І. В. Использование активных и интерактивных методов в обучении студентов-экономистов математическим дисциплинам // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – № 6. - Режим доступа до журн: www.science-education.ru/113-11698
7. Сяська Н. В. Використання інтерактивних методів у навчанні майбутніх філологів в умовах модернізації освіти // Н. В. Сяська /Журнал Науковий огляд.- 2016.- Т.2.-№ 23.
8. Совтус І. М. Сучасні підходи до викладання основ медсестринства в Ковельському медичному коледжі. Всеукраїнська науково-практична конференція «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи», Житомир 10-11 листопада 2011 р. / За ред. В. Й. Шатила. – Житомир: Полісся, 2011. – С. 234-238.
9. Survey of patients whose lungs could not be ventilated and whose trachea could not be intubated in university hospitals in Japan / T. Nagaro [et al.] // J Anesth. - 2003. - №17. - P. 232-240.
10. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. - К.: Академвидав, 2004. - 352 с.

References:

1. Horbunova A. Y., *Metody u pryemy aktyvyzatsyy myslytelnoi deiatelnosti obuchaiushchyhsia.*: М.: Prosveshchenye, 2011.-350 s.
2. Panyna T. S., Vavylova L. N. *Sovremennyye sposoby aktyvatsyy obucheniya.* – М.: Yzd. tsentr «Akademyia», 2008.
3. Sovtus I. M. *Rozvytok tvorchoi piznavalnoi aktyvnosti studentiv na praktychnykh zaniattiakh z osnov medsestrynstva* / I. M. Sovtus, N. M. Kornisik // *Naukovi doslidzhennia i yikh praktychne zastosuvannia. Suchasnyi stan i shliakhy rozvytku 2009: zbirnyk naukovykh prats po materialam mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii.* Tom 5. Pedahohika, psykhohohiia i sotsiolohiia. – Одеса: Chernomore, 2009. – S. 61-67.
4. Kudriavaia N. V. *Pedahohyka v medytsyne* / N. V. Kudriavaia. - М.: Akademyia, 2006. — 247 s.
5. Ivlieva A. *Dilova hra* / A. Ivlieva // *Navchalno-metodychnyi zhurnal “Osvita. Tekhnikumy, koledzhi”.*—2011.—N. 70.— S.30.
6. Zaichykova Y. V. *Yspolzovanye aktyvnykh y ynteraktyvnykh metodov v obuchenyy studentov-ekonomystov matematycheskym dystsyplynam* //

Sovremennye problemy nauky y obrazovaniya. – 2013. – N. 6. URL: www.science-education.ru/113-11698

7. Siaska N. V. *Vykorystannia interaktyvnykh metodiv u navchanni maibutnikh filolohiv v umovakh modernizatsii osvity* //N. V. Siaska /Zhurnal Naukovyi ohliad.- 2016.- T.2.- N.23.

8. Sovtus I. M. *Suchasni pidkhody do vykladannia osnov medsestrynstva v Kovelskomu medychnomu koledzhi. Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia «Vyshcha osvita v medsestrynstvi: problemy i perspektyvy», Zhytomyr 10-11 lystopada 2011 r. / Za red. V. Y. Shatyla. – Zhytomyr: Polissia, 2011. – S. 234-238.*

9. *Survey of patients whose lungs could not be ventilated and whose trachea could not be intubated in university hospitals in Japan / T. Nagaro [et al.] // J Anesth. - 2003. - №17. - P. 232-240.*

10. *Dychkivska I. M. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: Navch. posibnyk. - K.: Akademvydav, 2004. - 352 s.*